

2018-08-30
U2018/03629/GV**Utbildningsdepartementet**Statens skolverk
106 20 Stockholm

Uppdrag att föreslå en försöksverksamhet med en inriktning mot handelsområdet på ekonomiprogrammet inom gymnasieskolan

Regeringens beslut

Statens skolverk ska lämna förslag till utformning av en försöksverksamhet med en inriktning mot handelsområdet på ekonomiprogrammet inom gymnasieskolan. Inriktningen bör kunna påbörjas senast höstterminen 2021.

Skolverket ska lämna förslag till hur försöksverksamheten ska regleras, bl.a. när det gäller utbildningens innehåll, villkor för huvudmäns deltagande och lämplig omfattning och längd av försöksverksamheten. Skolverket ska redovisa hur uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten bör genomföras för att utgöra underlag för fortsatta beslut och föreslå en tidsplan för genomförande. Skolverket ska bedöma de kostnader som kan förväntas för utbildningen.

Skolverket ska samråda med representanter för gymnasieskolan, lärosäten, arbetsliv, Sveriges Kommuner och Landsting samt det nationella programrådet för handels- och administrationsprogrammet. Skolverket ska hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 mars 2019.

Bakgrund

Gymnasieutredningens förslag om ett justerat nationellt utbud av program och inriktningar

Regeringen beslutade den 19 mars 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och

fullfölja en gymnasieutbildning (dir. 2015:31). Utredningen antog namnet Gymnasieutredningen (U 2015:01). Enligt direktiven skulle utredaren bl.a. analysera om det fanns anledning att göra justeringar av det nationella utbudet av program och inriktningar i gymnasieskolan, och i så fall föreslå sådana justeringar. Utredningen föreslår i sitt slutbetänkande En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77) bl.a. att en inriktning med yrkesprofil som innehåller karaktärsämnen mot handelsområdet ska inrättas inom ekonomiprogrammet.

Som skäl för förslaget med en inriktning med yrkesprofil mot handelsområdet inom ekonomiprogrammet anför utredaren bl.a. att centrala företrädare för handelsbranschen anser att efterfrågan på handels- och administrationsprogrammet har minskat och att programmet inte är den främsta utbildningsvägen för arbete inom branschen. Utredaren konstaterar att företrädare för branschen därför anser att programmet bör ersättas med en handelsinriktning på ekonomiprogrammet.

Utredaren anför att det är problematiskt att handelsbranschen anser att utbudet av nationella program och inriktningar inte svarar mot arbetslivets behov, men argumenterar för att det även fortsättningsvis bör finnas ett yrkesprogram riktat mot handelsområdet. Utredaren pekar bl.a. på att det är viktigt att förändringar i det nationella utbudet av program och inriktningar inte får negativa konsekvenser för någon elevgrupp och att det sammantagna utbudet är utformat så att alla behöriga elever kan finna ett nationellt program som intresserar dem. Utredningens samråd med skolföreträdare visar att många elever på handels- och administrationsprogrammet skulle ha svårt att hitta ett annat passande program om handels- och administrationsprogrammet avvecklades. Att hitta rätt utbildning har, enligt utredarens mening, stor betydelse för studiemotivation och fullföljandegrad.

Utredaren bedömer också att elevgruppen på dagens handels- och administrationsprogram enbart till viss del sammanfaller med den elevgrupp som skulle vara intresserad av en handelsinriktning inom ekonomiprogrammet. Eleverna på handels- och administrationsprogrammet värdesätter arbetsplatsförlagt lärande och kontakter med arbetslivet, vilket enligt utredarens bedömning inte kan bli lika omfattande på ekonomiprogrammet som på ett yrkesprogram.

Utredaren gör den sammantagna bedömningen att handels- och administrationsprogrammet bör finnas kvar och föreslår vissa justeringar inom programmet. Skolverket har därför uppdragits att lämna förslag till justerade examensmål och justeringar i programstrukturen i enlighet med utredningens förslag att utveckla inriktningen administrativ service, och därmed också föreslå ett nytt namn för programmet. I uppdraget ingår även att överväga och vid behov föreslå en justering av befintliga ämnen och kurser inom programmet för att svara mot handelsbranschens behov samt överväga och vid behov fatta beslut om att vissa handelskurser ska kunna ingå i programför-djupningen på andra program (U2018/02960/S).

Söktryck och etablering bland elever på handels- och administrationsprogrammet och ekonomiprogrammet

Andelen elever som söker till handels- och administrationsprogrammet i första hand har varit relativt konstant under senare år. Sedan 2011 har andelen sökande till programmet ökat något och andelen förstahandssökande under läsåret 2017/18 uppgick till 3,2 procent av eleverna som var behöriga till ett nationellt program, vilket innebär att programmet var det sjätte mest sökta av gymnasieskolans tolv yrkesprogram. Under motsvarande period har andelen förstahandssökande till ekonomiprogrammet ökat från 8,5 procent till 14,0 procent av eleverna som var behöriga till ett nationellt program, vilket innebär att det är det tredje mest sökta av samtliga nationella program (Uppföljning av gymnasieskolan 2018, Skolverket).

Skolverket har följt upp gymnasieungdomars etablering ett år efter avslutad utbildning (PM – Vad gör ungdomar ett år efter avslutad utbildning Gy 11). Andelen elever som hade fullföljt gymnasieskolan med examen från handels- och administrationsprogrammet och som hade en etablerad ställning på arbetsmarknaden 2015 uppgick till 36 procent, vilket är sex procentenheter lägre än för samtliga elever som fullföljt ett yrkesprogram. Uppföljningen visar också att av eleverna med en examen från handels- och administrationsprogrammet som har en etablerad ställning på arbetsmarknaden så arbetar 60 procent inom handeln. Branschföreträdare anför att det finns andra program som leder till arbete inom handelsbranschen, bl.a. det högskoleförberedande ekonomiprogrammet där motsvarande andel som arbetar inom handelsbranschen är drygt 37 procent. Eftersom antalet elever som går ekonomiprogrammet är betydligt större än antalet elever på handels- och administrationsprogrammet är det också sammantaget fler elever från

ekonomiprogrammet som ett år efter avslutad utbildning är verksamma inom handelsbranschen.

Även Statistiska centralbyrån har undersökt inträdet på arbetsmarknaden efter gymnasieskolan för elever som examinerades från gymnasieskolan läsåret 2013/14 (Temarapport 2017:7 Utbildning). Myndigheten har bl.a. undersökt resultatet per gymnasieprogram och konstaterar att eleverna från handels- och administrationsprogrammet i stor utsträckning har arbete som huvudsaklig sysselsättning under våren 2017. Vid en jämförelse mellan handels- och administrationsprogrammet och samtliga yrkesprogram saknas signifikanta skillnader i elevernas upplevda matchning mellan utbildning och arbete samt hur väl förberedda eleverna anser sig vara för arbetslivet.

Skälen för regeringens beslut

Utbudet av gymnasial utbildning bör utformas med utgångspunkt i efterfrågan på arbetsmarknaden, elevens val och huvudmännens förutsättningar att erbjuda elever ett allsidigt utbud av program och inriktningar. Regeringen bedömer att handels- och administrationsprogrammet är ett attraktivt program för många elever och konstaterar att elever som examineras från programmet har relativt goda förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden. Regeringen delar utredarens bedömning att en förändring i utbudet av program och inriktningar måste beakta att alla elever så långt som möjligt bör erbjudas en utbildning som de är intresserade av, vilket har betydelse för förutsättningarna att påbörja och fullfölja en utbildning. Därför har också regeringen uppdragit till Skolverket att fortsatt utveckla handels- och administrationsprogrammet.

Regeringen konstaterar samtidigt att det finns en efterfrågan från handelsbranschens företrädare att göra förändringar i programstrukturen inom gymnasieskolan för att tillgodose branschens behov av arbetskraft genom att skapa en yrkesinriktning mot handelsområdet på ekonomiprogrammet, vilket är ett högskoleförberedande program. Handelsbranschen genomgår en omvandling, bl.a. genom en kraftig utveckling av e-handeln vilket innebär att kompetensbehoven påverkas. Vissa som anställs inom handeln kan behöva bygga på sin utbildning senare genom studier inom yrkeshögskola eller högskola. Handels företrädare har bedömt att en inriktning mot handelsområdet inom ekonomiprogrammet skulle kunna bidra till branschens kompetensförsörjning.

Regeringen bedömer att vissa elever kan ha ett intresse av att läsa ett högskoleförberedande program samtidigt som eleverna ges en tydligare bild av ett möjligt arbetsliv inom handelsområdet, dvs. genom utvecklade möjligheter att läsa yrkeskurser inom ramen för ett högskoleförberedande program. En sådan utveckling innebär dock att överväganden bl.a. bör göras när det gäller balansen mellan yrkesfördjupning och möjligheten till förberedelse för högre studier, lämplig omfattning av arbetsplatsförlagt lärande och hur samverkan med arbetslivet bör utformas. Det finns i dag en tydlig skillnad mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program i fråga om mål och innehåll för utbildningen. Utökade möjligheter att läsa yrkeskurser inom ramen för ekonomiprogrammet som är ett högskoleförberedande program skulle minska dessa skillnader. Mot ovanstående bakgrund bör Skolverket ges i uppdrag att föreslå en försöksverksamhet med en inriktning mot handelsområdet inom ekonomiprogrammet.

På regeringens vägnar

Anna Ekström

Jacob Johansson

Kopia till

Handelsrådet